

Onderwerp: Versterkingsproces Arnhem Nijmegen

Ons kenmerk: 20rv000092

Nummer:

Elst, 6 oktober 2020

AAN DE RAAD

1. Voorstel

1. In te stemmen met de Visie Regio Arnhem-Nijmegen Groene Metropoolregio, als basis voor de profilering van de regio en onderbouwing van de keuze voor opgaven op de Regionale Agenda

2. In te stemmen met de Contouren voor de Regionale Agenda 2021 en verder.

3. Het college toestemming te verlenen om de Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem Nijmegen te treffen.

4. Het college toestemming te verlenen om het Gemeenschappelijk Orgaan Arnhem-Nijmegen City Regio met ingang van 1 januari 2021, in te trekken.

5. In te stemmen met een bijdrage per inwoner van €2,50 ten behoeve van de basisfinanciering van de regionale samenwerking.

6. In te stemmen met het continueren van de bijdrage van €1,- per inwoner, voor een tweede periode van 5 jaar van 2021 t/m 2025, in verband met de voortzetting van The Economic Board.

2. Inleiding

In het voorjaar van 2019 hebben de 18 colleges van B&W in de regio Arnhem-Nijmegen besloten een proces te starten om de regionale samenwerking te versterken. De urgentie hiervoor is tweeledig: slagkracht organiseren voor de grote opgaven die op de regio afkomen én het tot stand brengen van een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming.

De stuurgroep die dit proces onder zijn hoede heeft, schetste begin dit jaar de eerste contouren voor de visie, agenda en werkwijze van de nieuwe versterkte samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen.

- Een nieuwe regionale opgavegerichte agenda die aansluit bij de agenda van andere overheden en maatschappelijke partners;
- met een scherpere profilering en lobby, met een heldere visie en ambitie gericht op kwalitatieve groei en stedelijke ontwikkeling in balans met een groene en ontspannen leefkwaliteit;
- met een nieuwe transparantie: de individuele raden kunnen zelf beslissen aan welke opgaven ze deelnemen en het budget en mandaat dat daarbij wordt verleend;
- met een nieuwe slagvaardigheid: een programmatische aanpak, waarin per opgave ruimte en mandaat wordt gegeven om (met maatschappelijke partners) een welomschreven opdracht tot uitvoering te brengen;
- met een bestuur en een klein regiobureau dat de samenwerking binnen de opgaven regisseert en faciliteert.

Deze contouren zijn in februari en maart 2020 in alle colleges en raden besproken. Daarbij heeft de stuurgroep nadere reacties en ideeën opgehaald voor de uitwerking hiervan tot concrete voorstellen. De contouren zijn vervolgens uitgewerkt in de visie Groene metropoolregio Arnhem-Nijmegen, de contouren van de regionale agenda en een gemeenschappelijke regeling.

De stuurgroep heeft de concrete voorstellen eind april ter informatie toegezonden aan de colleges, met het verzoek ze met de raden te delen. Daarbij is aangegeven dat de besluitvorming vanwege de coronacrisis en de nieuwe urgenties die dit met zich meebracht, naar het najaar van 2020 is verplaatst. Dit gaf de stuurgroep de mogelijkheid om de belangrijke communicatiemomenten met colleges en raden later in te kunnen halen. Dit is inmiddels (deels digitaal) gebeurd. Daarom heeft de stuurgroep vervolgens de stukken kunnen vrijgeven voor definitieve besluitvorming door de 18 gemeenteraden. Deze liggen nu ter besluitvorming voor.

Voorstellen ter besluitvorming

Er wordt nu een besluit gevraagd op de drie afzonderlijke documenten.

De voorstellen betreffen:

- Visie op de regio Arnhem-Nijmegen;
- Contouren voor de regionale agenda van 2021;
- Gemeenschappelijke regeling Regio Arnhem-Nijmegen 2020.

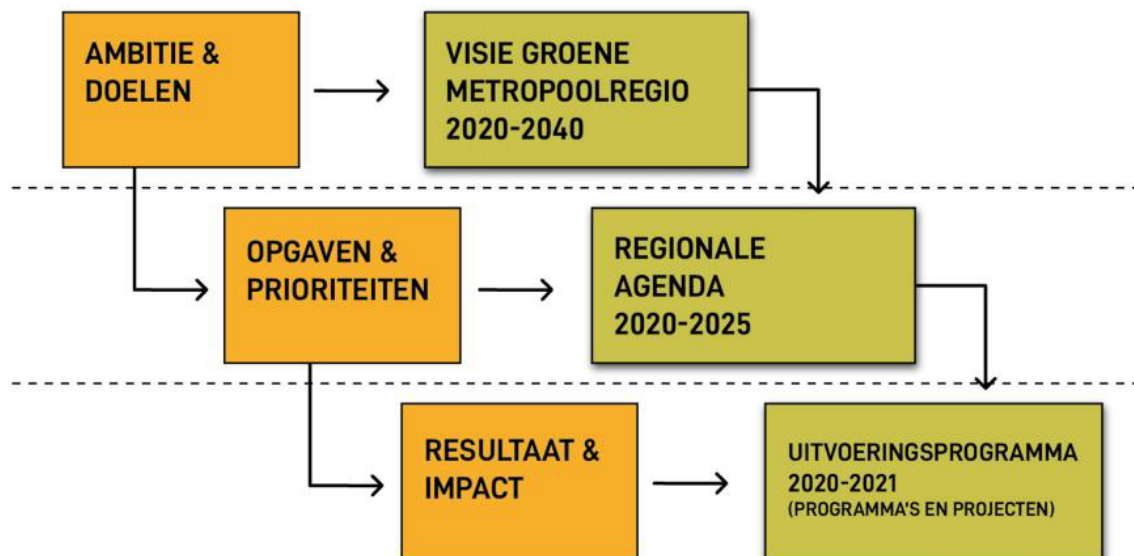
Het college stelt daarnaast ook het bedrijfsplan versterkte regio vast. Hierin zijn de financiële consequenties beschreven. Ten behoeve van besluitvorming in de raad hierover zijn deze financiële consequenties opgenomen in het raadsvoorstel onder het kopje 'financiën'.

De aanbiedingsbrief bevat een toelichting op de voorstellen, met daarbij de vraag om de voorstellen ter besluitvorming aan te bieden aan de gemeenteraden met het verzoek om hierover in de maand november (of december 2020 als het niet anders kan) te besluiten. In de aanbiedingsbrief geeft de stuurgroep aan dat de inhoud van de voorstellen voldoende toekomstbestendig is en tevens houvast biedt voor de korte termijn en veranderende omstandigheden, zoals die zich nu voordoen met de coronacrisis. De agenda biedt ruimte om waar nodig nieuwe zaken in te passen. De voorgestelde besturing en de opgavegerichte werkwijze biedt volgens de stuurgroep de slagkracht en wendbaarheid die we zeker in crisistijd goed kunnen gebruiken.

Uitwerking en besluitvorming regionale agenda

De stuurgroep werkt ondertussen door aan de afgesproken nadere uitwerking van de vijf opgaven. De contouren van de regionale agenda worden vertaald in een definitieve regio agenda, voorzien van een uitvoeringsprogramma voor 2021-2022.

In onderstaand schema wordt de samenhang tussen de verschillende 'producten' toegelicht.

Vanuit de 18 gemeenten zijn inmiddels bestuurlijke opgaveteams gevormd waarbij vijf regionale bestuurders opereren als bestuurlijk trekker. Bij de invulling van de opgaven worden ook externe partners betrokken via hiertoe specifiek belegde bijeenkomsten of via bestaand overleg. De provincie en The Economic Board zijn al eerder betrokken bij het opgavenproces.

De regionale agenda wordt eind oktober opgeleverd. Deze wordt dan via een apart college- en raadsvoorstel aan de regiovoorstellen toegevoegd, zodat de regionale agenda bij de besluitvorming over de regioversterking kan worden betrokken.

3. Doel en beoogd effect

Doelstelling is om met de 18 regiogemeenten en de betrokken triple helix partners te komen tot een versterkte samenwerking op schaal van de regio Arnhem-Nijmegen. Positieve besluitvorming in de raden dit najaar maakt het mogelijk om per 1 januari 2021 met de versterkte samenwerking in de regio Arnhem-Nijmegen te starten.

4. Argumenten

Versterking van de regionale samenwerking is nodig vanwege een dubbele urgentie: slagkracht organiseren voor de grote opgaven die op de regio afkomen én het tot stand brengen van een transparante en democratisch gelegitimeerde regionale besluitvorming.

De regio heeft een bleek profiel en benut haar potenties onvoldoende. Tegelijkertijd komen er grote opgaven op de regio af die een aanpak vereisen die boven de lokale gemeenten uitstijgt. De opgaven en ambities voor deze regio zijn zodanig groot en veelomvattend dat ze om een meer integrale en krachtige besturing vragen.

Onze regio groeit door toenemende inwoneraantallen, waarbij tegelijkertijd kwalitatieve welvaartsontwikkeling achterblijft. We zijn onvoldoende in beeld bij andere overheden, met name rijk en provincie. Er is grote urgentie om de problemen van werkloosheid, economische groei, huisvesting en bereikbaarheid te lijf te gaan. Vooral de economische opgave is in het afgelopen jaar - mede vanwege de coronacrisis - nog groter geworden. Er is gezamenlijke inzet noodzakelijk om iedereen werk en huisvesting te kunnen bieden en tegelijkertijd de regio bereikbaar te houden; de regio duurzaam, energieneutraal en circulair te maken en te zorgen voor het behoud van onze leefomgeving en ontspannen

leefkwaliteit. Veel van deze opgaven zijn gemeentegrensoverschrijdend. We hebben elkaar hiervoor nodig.

Het Rijk en de provincie spreken ons op veel van deze thema's aan als regio en niet als 18 losse gemeenten. De steden komen - zeker als ze samen optrekken - soms nog wel binnen, maar voor kleinere gemeenten is het steeds lastiger om samenwerking en gehoor te vinden als enkele speler in het Nederland en Europa van de regio's. Het Rijk en de provincie willen graag zakendoen met een sterke en slagvaardige regio Arnhem-Nijmegen met scherpe ambities, vertaald in een agenda voor de korte en langere termijn. Dat wordt ook onderstreept in de verschillende samenwerkingen rond grote programma's als Woondeal, MIRT, RES etc.

De provincie Gelderland wil graag met de regio samenwerken om zo een gezamenlijke gebiedsagenda voor de regio Arnhem-Nijmegen te laten ontstaan, waarin zowel de regiogemeenten als de provincie hun bestuurlijke, inhoudelijke en financiële bijdragen zullen samenbrengen. Uit gesprekken tussen stuurgroep, TEB en regio is het plan ontstaan om de nieuwe samenwerking vast te leggen in een nieuw bestuursakkoord dat voortbouwt op het oude, maar dan met de hele regio en triple helix goed betrokken. De intentie hiertoe wordt uw college in een concept-intentieverklaring aangeboden met de regionale agenda.

De huidige regionale samenwerking heeft te weinig slagkracht om deze grote regionale opgaven goed op te pakken. Tegelijkertijd is versterking van de samenwerking voor ons alleen mogelijk als dat ook leidt tot versterking van de betrokkenheid en zeggenschap van de democratische organen. Op dit moment is er voor raden en colleges weinig zicht en grip op de regionale agenda. Er zijn ook amper mogelijkheden voor democratische controle en verantwoording.

De nieuwe gemeenschappelijke regeling voorziet in een grotere transparantie en betere aansluiting en sturingsmogelijkheden voor gemeenteraden. Er zijn vaste momenten in het jaar waarop raden kunnen sturen en kiezen. Via raadsontmoetingen blijven raden op de hoogte van de voortgang van de opgaven. Daarnaast functioneert de raadsagenda-commissie als verbindende communicatieve schakel tussen het regiobestuur en de lokale raden. Hierdoor komen de raden beter in positie.

5. Kanttekeningen en risico's

Belangrijk risico in deze fase is dat niet alle 18 gemeenten instemmen met de voorstellen. Er ontstaat dan een hybride situatie waarbij gezocht moet worden naar een oplossing voor de kortere en langere termijn. Dit kan dan ook direct gevolgen hebben op de samenwerkingen die nu met kracht worden vormgegeven met Rijk en provincie. NB. Dit is een modelnota. Gemeenten kunnen hier zelf desgewenst specifieke risico's aan toevoegen.

6. Financiën

Bij de financiering van de regionale samenwerking wordt onderscheid gemaakt tussen de bijdrage voor de bestuurlijke en organisatorische basis van de samenwerking, die door alle deelnemende gemeenten wordt betaald naar rato van inwonertal (de basisfinanciering), de financiering per opgave door de gemeenten die aan een opgave deelnemen (de op-gavenfinanciering) en de bijdrage aan The Economic Board. Dit is toegelicht in het be-drijfsplan en meer beknopt in de aanbiedingsbrief.

Colleges en raden wordt met het besluit tot het instellen van de nieuwe GR en werkwijze gevraagd om in te stemmen met een inwonersbijdrage van €2,50 in verband met het faciliterende regiobureau. Daarnaast wordt een bijdrage gevraagd voor de voortzetting van The Economic Board à €1,- per inwoner voor de jaren 2021-2025.

Het bedrag van €2,50 is €1,62 hoger dan de €0,88 die de afgelopen jaren werd betaald voor het Gemeenschappelijk Orgaan (GO). Ter referentie: de inwonersbijdrage voor de stadsregio was van 2006 tot 2014 €3,15. De enige uitzondering daarbij is de gemeente Mook en Middelaar. Deze gemeente betaalt 50% van de basisfinanciering. De reden is dat Mook en Middelaar in de provincie Limburg ligt en als zodanig ook deelneemt aan- en samenwerkt in de Regio Noord-Limburg.

De extra investering die nodig is om de versterkte regio Arnhem-Nijmegen in de basis te ondersteunen en het proces van besturing en uitvoering van de grote regionale opgaven te faciliteren zal vooral terugkomen via partnerschappen en revenuen vanuit de opgaven en bijbehorende projecten. De lasten en baten zullen in de toekomst - afhankelijk van wat raden besluiten over deelname aan de verschillende opgaven - ook eerlijker en transparanter verdeeld worden over de regiogemeenten, veel meer dan nu vaak het geval is. In personele en financiële zin dragen de grote steden nu meer bij, dat in beginsel ook passend is bij de rol van de centrumsteden. Zo heeft Arnhem de afgelopen jaren als gastheer (huisvesting en ondersteuning) opgetreden voor het secretariaat van het GO. Het is echter van belang dat de verantwoordelijkheid voor de regionale samenwerking, ook in personele en financiële zin, door alle gemeenten gedragen wordt. Ambtelijke capaciteit kan door de nieuw te vormen netwerkdirectie bovendien gericht worden ingezet.

Bij de informatieve aanbieding van de conceptvoorstellen in het voorjaar is gevraagd in de begroting 2021-2024 rekening te houden met de verhoogde inwonerbijdrage. Dit verzoek heeft, om diverse redenen, niet in alle gemeenten een plek gekregen in de begroting 2021. Gedeputeerden van de Provincie Gelderland zijn voornemens om Provinciale Staten te vragen financieel bij te dragen met een bedrag van € 1.200.000, gelijk verdeeld over voor 2021 en 2022, wanneer de regiogemeenten langjarig instemmen met de nieuwe samenwerking (en de inwonerbijdrage opnemen in de meerjarenprogrammabegroting).

Ingroeimodel opgaven

De uitgewerkte opgaven die later deze maand aan de colleges en raden worden aangeboden, zullen straks per opgave en speerpunt voorzien zijn van een begroting voor 2021. Omdat nieuwe bedragen niet meer in de begrotingen voor 2021 kunnen worden verwerkt wordt daarbij het principe van het 'ingroeimodel' gehanteerd. We starten met de ambities die mogelijk zijn met de financiële middelen die daar reeds voor beschikbaar zijn of binnen de huidige begrotingen beschikbaar zijn te stellen. We gaan niet alleen nieuwe dingen doen, maar ook verder met zaken die al in gang zijn gezet en waar al geld voor is gereserveerd.

Dekking

Op basis van het huidige aantal inwoners en een bijdrage van € 3,50 per inwoner gaat het voor Overbetuwe om een gemeentelijke bijdrage van ca. € 170.000. Op deze korte termijn is het niet mogelijk om te achterhalen hoe het zit met de kosten voor de regionale samenwerking en welke budgetten daarvoor zijn opgenomen in de begroting 2021. In de komende periode zal dit worden uitgezocht. Wellicht moeten via de 1e Bestuursrapportage 2021 aanvullende middelen beschikbaar worden gesteld voor 2021 en latere jaren. De dekking van de aanvullende middelen zal daarin dan ook worden meegenomen.

7. Vervolg

Planning

Als alle 18 gemeenten instemmen met de voorstellen, dan kan de nieuwe regio Arnhem-Nijmegen op 1 januari 2021 starten. Voorbereidingen hiervoor zijn door de stuurgroep,

